

M. PILL

MAJA

PARIMAIK ODRASORTE EESTI NSV-s

С РЕЗЮМЕ:

МАЯ — ОДИН ИЗ ЛУЧШИХ СОРТОВ ЯЧМЕНЯ В ЭССР



RK „TEADUSLIK KIRJANDUS“

ARH



M. PILL

MAJA
PARIMAIK ODRASORTE EESTI NSV-s

С РЕЗЮМЕ:

МАЯ — ОДИН ИЗ ЛУЧШИХ СОРТОВ ЯЧМЕНЯ В ЭССР.



RK „TEADUSLIK KIRJANDUS“

TARTU, 1949



14884
A- 17820

ARHIIVKOGU

Sissejuhatuseks.

Neljanda stalinliku viisaastaku plaani ja ÜK(b)P Keskkomitee veebruaripleenumi otsuste täitmiseks tuleb põllumajandusliku sektori iga tegurit rakendada võimalikult täiuslikumalt. See kindlustab viie aasta plaani täitmist nelja aastaga. Üheks selliseks teguriks on heade viljasortide viljelemine, muuseas ka odra osas. Selle eesmärgiga esitame käesoleva seni avaldamata materjali odrasordi „Maja“ kohta.

Maja on Taani päritoluga kahetahune odrasort. Ta on aretatud Taanis Abedi-nimelises¹ katsejaamas H. A. B. Westergaardi poolt. Maja on vürdliin. Ta on Abedi Opali ja Kenia sõsarsort. Neil on kõigil ühed ja samad vanemad, nimelt Svalöfi Kuldoder ja Abedi Binder. Viimased ristati 1916. aastal. Sel ristamisel saadud järglaskonnast aretati kolm Abedi odrasorti, mis lasti turule: Opal — 1930. a., Kenia — 1932. a. ja Maja — 1934. aastal. Neist oli Jõgeva Riiklikus Sordiaetusjaamas (tolleaegses Jõgeva Sordikasvanduses — edaspidi lühidalt Jõgeval) võrreldavate odrasortide hulgas Opal 1931. aastast, Kenia 1930. aastast ja Maja 1935. aastast alates. Jõgeval 1931.—1935. aastani kestnud 15 sordi võrdluskatse andmeil² tuli teraannilt Opal esikohale, Jõgeva 453 teisele ja Kenia viiendale kohale. Kenial on odrasortide hulgas kõige parem seisukindlus. 1936.—1940. a. Jõgeval korraldatud odrasortide võrdluskatses³ tuli 13 sordi hulgast teraannilt Maja esikohale, Jõgeva 453 teisele, Opal kuuendale ja Kenia üheksandale kohale. 1941.—1946. a. Jõgeval korraldatud odrasortide võrdluskatses tuli 9 sordi hulgast teraannilt esikohale Maja, teisele Jõgeva 707, kolmandale Jõgeva 453 ja neljandale Kenia.

Kavatsusega parandada ja kohendada Maja Eesti NSV oludele hakati Jõgeval 1940. aastal Majast valima paremaid taimi, neid lahus paljundama

¹ Abed Planteavlstation 1905.—1928.

² M. Pii — Kahetahulise odra sortide võrdluskatsed Jõgeva Sordikasvanduses 1931.—1935. a. Tartus, 1936.

³ M. Pii — Kahetahuse odra sortide võrdluskatse aruanne Jõgeva Sordikasvanduses 1936.—1940. Tartu, 1946.

ja järglaskondi hindama — võrdlema algsordiga. Võrdluses olnud 54-st järglaskonnast heideti aastate jooksul halvemad järglaskonnad välja. Järele jäid need, mis ületasid teraannilt algsordi või olid teraannilt vähemalt võrdsed Majaga, teistelt omadustelt aga, nagu seisukindlus, 1000 tera kaal, mahukaal, põhusaak jne., ületasid Majat. Need paremad järglaskonnad segati ja saadud segust saadi odrasort, mille Jõgeva Riiklik Sordiaretusjaam annab praegu Maja nime all tootmisse.

Kui rohkete, üle vabariigi korraldatud katsete andmeil selgus ja tootlus omakorda tõestas, et Maja on paremaid odrasorte Eesti NSV-s, siis hakkas Jõgeva Riiklik Sordiaretusjaam kasvatama Maja eliitsemet akadeemik T. D. Lõssenko skeemi järgi. 1946. a. valiti Maja harilikult põllult hulk paremaid taimi, hinnati neid kodus ja järgneval kevadel tipiti käsitsi valitud paremate taimede terad eraldi valikaia peenardele. Järglaskondi hinnati kasvuajal ja talve jooksul. Halvemad heideti välja, järelejäänud paremad külvati veel eraldi seemneaeda, hinnati, võrreldi neid jälle kasvuajal ning koristatult. Paremate järglaskondade terad kallati kokku ja külvati hõredalt maha Maja supereliitsemne kasvatamiseks. Kõik see toimus kõrgel agrofoonil ja hea hooldega. 1949. a. läheb Jõgevast esimene supereliitsemne seemnekasvatuse sovhoosidesse eliitsemne kasvatamiseks.

Oma uute sortide tootmisse andmisel on tavaliselt Jõgeva Riiklik Sordiaretusjaam avaldanud aruande väljalastava sordi saamisloo ning omaduste kohta. Teeme seda ka Maja sordi puhul, sest ligi 10 aastat on teda Jõgevast parandatud ja 14 aastat Eesti NSV-s teiste sortidega võrreldud. Peale Jõgeva andmete käsitleme selles aruandes kokkuvõtlikult oma Kehra ja Sangaste aretuspunkti, samuti Eesti NSV Teaduste Akadeemia Põllumajanduse Instituudi Kuusiku Filiaali (edaspidi lühend. Kuusiku) ja Tartu Riikliku Ülikooli Taimekasvatuse Katsejaamas Raadil ning Nõmmiku katsepõldudel korraldatud odrasortide võrdluskatsete andmeid. Töös on toodud andmeid ka Maja saakide kohta tootmisoludes, nimelt sovhoosides paaril viimasel aastal.

Kõigi nende andmete käsitlemisel peab arvestama ka katsekoha mullastikku, ilmastikku ja muud, aga et katsed on korraldatud mitmel pool üle Eesti NSV — põhjas ja lõunas. isegi Saaremaal, ja et ilmastikuolud pika katsetamisaja jooksul on olnud erinevad, ning peasi: Maja on peaaegu alati olnud teraannilt esikohal, ületades teisi sorte, siis pole vajadust seda ülevaadet mullastiku, ilmastiku ja muude andmetega koormata. Katsed on läbi viidud korralikult. 12,5—50,0-m²-stel katselappidel, mitmes korduses, hästi ettevalmistatud ja väetatud põllul.

Et Maja jääb meil olemasolevate andmete alusel odra põhisordiks ja on määratud kasvatamiseks kogu Eesti NSV-s, siis on käesoleva kokku-

võtliku ülevaate avaldamine tema leviku kiirendamiseks ja odratoodangu tõstmiseks vajalik.

Ei saa jätta märkimata, et Jõgeva Riiklikul Sordiaretusjaamal on olemas paar perspektiivaretist, mis seniste andmete põhjal on ületanud teraannilt odrasordi Maja. Kuid nende üleandmine tootmisse nõuab veel aega.

I. Odrasordi Maja kirjeldus ja iseloomustus.

Odrasort Maja on NSV Liidu teistes vabariikides ning Taanis, Rootsis ja mujal andnud võrdluskatsetes häid tulemusi kõrgete saakide alal, mis on ületanud teisi parimaid sorte. Et tal ka teised omadused on rahuldavad kuni head, siis on Maja kasvupindala haruldaselt kiiresti suurenenud.

Õpime kõigepealt seda sorti üldiselt tundma, esiteks selle sordi aretaja enda kirjelduse-iseloomustuse ja hiljuti ilmunud seemnepõldude tunnustajatele määratud käsiraamatu järgi ning lõpuks Jõgeva Riikliku Sordiaretusjaama andmeil.

1. Aretaja poolt kahele sõsarsordile — Keniale ja Majale antud iseloomustus.

Aretaja iseloomustab kaht ka meil levinud odrasorti — Majat ja Keniat alljärgnevalt.

Neil kahel sordil on ühine päritolu. Nad mõlemad on aretatud ühest järglaskonnast, mis on saadud ristamisel rootsi Kuldodra ja taani Binderodra vahel 1916. a.

Sellest järglaskonnast kerkisid 10 aastat kestnud aretuse ja valiku tulemusena esile ja andsid paremaid tulemusi kaks värkliini, nr. 27 ja nr. 32 — tulevased Kenia- ja Maja-nimelised sordid.

Taanis on sadade katsete abil kindlaks tehtud nende sortide suurepäraseid võimesid mitmesugustes kasvuoludes. Need on vastuvaidlematult jõulisemad olemasolevad varased odrasordid, mis said Taanis kolme-nelja aasta jooksul kõige enam kasvatatavateks odrasortideks. Rohkesti kasvatatakse neid sorte ka Lõuna-Rootsis ja teistes maades.

Pealiskaudsel vaatlemisel omavad need sordid üsna suurt sarnasust. Seepärast on neid huvitav paralleelselt iseloomustada, näidates nende sarnasust ja erinevust.

ja järglaskondi hindama — võrdlema algsordiga. Võrdluses olnud 54-st järglaskonnast heideti aastate jooksul halvemad järglaskonnad välja. Järele jäid need, mis ületasid teraannilt algsordi või olid teraannilt vähemalt võrdsed Majaga, teistelt omadustelt aga, nagu seisukindlus, 1000 tera kaal, mahukaal, põhusaak jne., ületasid Majat. Need paremad järglaskonnad segati ja saadud segust saadi odrasort, mille Jõgeva Riiklik Sordiaretusjaam annab praegu Maja nime all tootmisse.

Kui rohkete, üle vabariigi korraldatud katsete andmeil selgus ja tootlus omakorda tõestas, et Maja on paremaid odrasorte Eesti NSV-s, siis hakkas Jõgeva Riiklik Sordiaretusjaam kasvatama Maja eliitsemet akadeemik T. D. Lõssenkoskeemi järgi. 1946. a. valiti Maja harilikult põllult hulk paremaid taimi, hinnati neid kodus ja järgneval kevadel tipiti käsitsi valitud paremate taimede terad eraldi valikaia peenardele. Järglaskondi hinnati kasvuajal ja talve jooksul. Halvemad heideti välja, järelejäänud paremad külvati veel eraldi seemneaeda, hinnati, võrreldi neid jälle kasvuajal ning koristatult. Paremate järglaskondade terad kallati kokku ja külvati hõredalt maha Maja supereliitsemene kasvatamiseks. Kõik see toimus kõrgel agrofoonil ja hea hooldega. 1949. a. läheb Jõgevast esimene supereliitseeme seemnekasvatuse sovhoosidesse eliitsemene kasvatamiseks.

Oma uute sortide tootmisel on tavaliselt Jõgeva Riiklik Sordiaretusjaam avaldanud aruande väljalastava sordi saamisloo ning omaduste kohta. Teeme seda ka Maja sordi puhul, sest ligi 10 aastat on teda Jõgevast parandatud ja 14 aastat Eesti NSV-s teiste sortidega võrreldud. Peale Jõgeva andmete käsitlemise selles aruandes kokkuvõtlikult oma Kehra ja Sangaste aretuspunkti, samuti Eesti NSV Teaduste Akadeemia Põllumajanduse Instituudi Kuusiku Filiaali (edaspidi lühend. Kuusiku) ja Tartu Riikliku Ülikooli Taimekasvatuse Katsejaamas Raadil ning Nõmmiku katsepõldudel korraldatud odrasortide võrdluskatsete andmeid. Töös on toodud andmeid ka Maja saakide kohta tootmisoludes, nimelt sovhoosides paaril viimasel aastal.

Kõigi nende andmete käsitlemisel peab arvestama ka katsekoha mullastikku, ilmastikku ja muud, aga et katsed on korraldatud mitmel pool üle Eesti NSV — põhjas ja lõunas, isegi Saaremaal, ja et ilmastikuolud pika katsetamisaja jooksul on olnud erinevad, ning peasi: Maja on peaaegu alati olnud teraannilt esikohal, ületades teisi sorte, siis pole vajadust seda ülevaadet mullastiku, ilmastiku ja muude andmetega koormata. Katsed on läbi viidud korralikult. 12,5—50,0-m²-stel katselappidel, mitmes korduses, hästi ettevalmistatud ja väetatud põllul.

Et Maja jääb meil olemasolevate andmete alusel odra põhisordiks ja on määratud kasvatamiseks kogu Eesti NSV-s, siis on käesoleva kokku-

võtliku ülevaate avaldamine tema leviku kiirendamiseks ja odratoodangu tõstmiseks vajalik.

Ei saa jätta märkimata, et Jõgeva Riiklikul Sordiaretusjaamal on olemas paar perspektiivaretist, mis seniste andmete põhjal on ületanud teraannilt odrasordi Maja. Kuid nende üleandmine tootmisse nõuab veel aega.

I. Odrasordi Maja kirjeldus ja iseloomustus.

Odrasort Maja on NSV Liidu teistes vabariikides ning Taanis, Rootsis ja mujal andnud võrdluskatsetes häid tulemusi kõrgete saakide alal, mis on ületanud teisi parimaid sorte. Et tal ka teised omadused on rahuldavad kuni head, siis on Maja kasvupindala haruldaselt kiiresti suurenenud.

Õpime kõigepealt seda sorti üldiselt tundma, esiteks selle sordi aretaja enda kirjelduse-iseloomustuse ja hiljuti ilmunud seemnepõldude tunnus-tajatele määratud käsiraamatu järgi ning lõpuks Jõgeva Riikliku Sordi-aretusjaama andmeil.

1. Aretaja poolt kahele sõsarsordile — Keniale ja Majale antud iseloomustus.

Aretaja iseloomustab kaht ka meil levinud odrasorti — Majat ja Keniat alljärgnevalt.

Neil kahel sordil on ühine päritolu. Nad mõlemad on aretatud ühest järglaskonnast, mis on saadud ristamisel rootsi Kuldodra ja taani Binderodra vahel 1916. a.

Sellest järglaskonnast kerkisid 10 aastat kestnud aretuse ja valiku tulemusena esile ja andsid paremaid tulemusi kaks vördliini, nr. 27 ja nr. 32 — tulevased Kenia- ja Maja-nimelised sordid.

Taanis on sadade katsete abil kindlaks tehtud nende sortide suurepära-sed võimed mitmesugustes kasvuoludes. Need on vastuvaidlematult jõuli-semad olemasolevad varased odrasordid, mis said Taanis kolme-nelja aasta jooksul kõige enam kasvatatavateks odrasortideks. Rohkesti kasvatatakse neid sorte ka Lõuna-Rootsis ja teistes maades.

Pealiskaudsel vaatlemisel omavad need sordid üsna suurt sarnasust. Seepärast on neid huvitav paralleelselt iseloomustada, näidates nende sarnasust ja erinevust.

1. Oras.

Noored taimed on harilikult rohelised ja omavad kaunis kitsaid lehti.

Noored taimed on heledamate ja kaunis laiade lehtedega. Orase kasv on tugev ja peaaegu alati kiirem kui Kenial. Kogu arenemine on üsna kiire ja varase külvi puhul (Taanis), 15. mai ja 15. juuni vahel, võrreldes teiste sortidega erakordselt jõuline.

2. Loomine.

Pea loomine toimub harilikult 8—9 päeva varem kui Archeril, üheaegselt Binder-odraga ja üks päev varem kui Kuldodral.

Loob üheaegselt Keniaga.

3. Kasvutihedus.

Kõrte ja peade seis on harilikult tihe, tihti väga tihe, vähese arvu arenemata kõrtega.

Enamikus on seis tihe, väheste arenemata kõrtega.

4. Pea kaju.

Pea on kaunis lühike ja tihe. Sagedasti seisab see alguses püsti. Kujult on pea Binder- ja Kuldodra vahepealne.

Pea on keskmise pikkuse ja keskmise tihedusega ja sarnaneb Binderi omaga.

5. Kõrre pikkus.

Kõrre kasv jätkub nagu enamikul sortidel pärast pea loomist, aga nii Kenia kui ka Maja on lühikese kõrrega.

Kõrre kasv lakkab varakult; kõrs jääb lühikeseks. Maja kõrs on enamasti 3—4 cm lühem kui Kenial, viimane on omakorda 5 cm lühem Binderi omast. Binder on sagedasti 10—15 cm lühem Sprotti Archerist. Maja ja Archeri kõrre pikkuse vahe on 20—25, mõnikord isegi 30 cm.

6. Tera roodude värvus.

Piimküpsuses on terade rood Teradel on tugevasti punased rood. punakad.

7. Seisukindlus.

Kenial on seisukindlus era- Majal kaunis hea. kordselt hea.

8. Peade seis.

Küpsed pead on sagedasti hori-
sontaalsed või natuke longus.

Pead on sagedasti longus ja vähe
väljapaistvad, mistõttu viimastel
nädalatel enne koristamist näib
saak üldiselt olevat väga taga-
sihoidlik.

9. Tera.

Terad on suuruselt keskmised
või alla keskmist. Nad on kaunis
täidlased ja sagedasti helekollase
värvusega. Hollandi kaal on era-
kordselt raske.

Tera on kaunis suur ja
täidlane, kuid mitte nii hele
kui Kenial. Kest on natuke pak-
sem. Hollandi kaal on peaaegu
alati 800—1200 g väiksem kui Ke-
nial, seega umbes võrdne Binderi
omaga.

10. Ogalisus.

Külgmistel roodudel on sagedasti
1—2 nõrka oga. (Esimestel turule
lastud partiidel oli 25% taimedest
täieliku ogade arvuga — 5—7 oga
rool.)

Külgmistel roodudel on sagedasti
1—2 nõrka oga.

11. Saak.

Kolmel-neljal aastal (s. o. kuni
1934) on Taanis sadade katsete
andmeil varajaste odrasortide hul-
gast ainult Maja andnud suurema
terasaagi kui Kenia. Keskmiselt
on Kenia andnud 8—10% rohkem
kui Binder ja 10—15% rohkem
kui Kuldoder.

Taanis on rohkete katsete and-
meil kolmel (1932.—1934.) aastal
Maja sagedasti andnud 2—4%
võrra suurema terasaagi kui Kenia.
Üldse on Maja riiklike kui ka
teiste katsete järgi osutunud tera-
annilt saagirikkamaks odrasordiks,
mida seni tuntakse.

Kenia kasutab talle antud vastava annuse salpeetrit ja on nagu Maja-gi kohane toitaineterikkale mul-lale, kus on karta teiste odrasor-tide lamandumist.

Maja kasutab hästi keskmise an-nuse salpeetrit ja on kohane hari-likus väetusjõus olevale mullale. Seisukindlus on hea, kuid nõrgem kui Kenial.

2. Maja iseloomustus 1947. a. ilmunud seemnepõldude tunnustajate¹ käsiraamatu järgi.

Selles iseloomustatakse Majat järgnevalt: Botaaniliselt kuu-lub Maja *nutans*-teisendisse, mille pea on kaherealine, hõre, kollane, ohteline; ohted on ogalised, terad kestaga. Maja pea on kaherealine (-tahune), kollane, keskmise pikkusega (8,5 cm), keskmisest tihedam (4 cm kohta 11—13 pearao lüli). Libled on pikkade karvadega. Küps pea on natuke longus. Ohted on pikad (ületavad pea pikkuse 1½-kordselt), keskmiselt karedad, haprad, kogu pikkuselt ogalised. Terad on kollas-ed, elliptilised (pikergused), mõnikord omavad rombi kuju, suured, 1000 tera kaal 41 g; sõkal õhuke, nõrgalt kortsuline; üleminek ohteks keskmine; ogad roodudel puuduvad, põhiharjas on pikakarvaline.

Kõrs on keskmise pikkusega, lamandumisele vastupidav. Kõrs on lühem kui Kuldodral, mille tõttu loomisel ei tõuse pea ülemisest lehetupest nii kõrgele kui Kuldodral.

Kasvuaja pikkus. Sort on keskmise valmimisajaga (umbes 93 päeva).

Sordi erinevused. Priekuli sordiaretusjaama andmeil on kohane parematele muldadele, nõuab varajast külvi. On hea õlle- ja söödaodra sort. Saagiand. Sort on saagirikas.

3. Maja iseloomustus Jõgeva Riikliku Sordiaretusjaama andmeil.

Sordi aretuskaik. Aretatud Abedi Katsejaamas Taanis Bin-deri ja Kuldodra ristamisel. Tootluses Eesti NSV-s alates 1936. aastast.

Botaaniliselt kuulub *nutans*-teisendisse. Pea kahetahune, hõre, kollane, ohteline, ohted ogalised, terad sõkaldega kaetud (kokku kasvanud).

¹ Руководство по апробации сельско-хозяйственных культур. Том 1. Зер-новые культуры. Москва, 1947.

Pea kahetahune, kollane, keskmise pikkusega (8,5 cm), hõredapealiste hulgas keskmisest tihedam (4-cm-se peatelje kohta 11—13 lüli). Peatelje lülide servad ja libled karvased.

Ohted pikad (ületavad peatipu 1,5-kordse pea pikkuse võrra), keskmise karmusega, murduvad, kogu pikkuses ogalised ja alumises osas ohte seljal allpool keskpaika on veel keskmine ogade rida.

Terad kollased, elliptilised kuni rombiline, suured, 1000 tera kaal 44 g. Sõklad õhukesed, pisut kiprunud, vahemistel selgrootudel ogad puuduvad, põhiharjas pikakarvaline.

Kõrs keskmise pikkusega, seisukindel.

Võrsumine tugev.

Kasvuaeg keskmine (keskmise valmivusega, kasvuaja pikkus keskmiselt 80 päeva).

Parematel muldadel saagirikkaim odrasort Eesti NSV-s.

Eesti NSV-s laialdasemalt levinud Viru-, Harju-, Järva- ja Tartumaal.

II. Maja kasvuaja pikkus.

Maja kuulub lühikese kasvuajaga odrasortide hulka. Jõgeva 11 aasta võrdlusandmeil on Majal keskmine kasvuaja pikkus 85 päeva (tab. 1), kõikudes 79—95 päeva vahel. Kõikumine oleneb peamiselt kasvuaasta ilmastikuoludest.

Tabel 1. Kasvuaeg päevades.

Katseaastad	Külvi kuup.	Külvist loomiseni			Külvist küpsuseni		
		Maja	Jõgeva 453	Kuldod.	Maja	Jõgeva 453	Kuldod.
1936	15. 05	54	49	49	79	76	77
1937	19. 05	51	49	48	85	84	84
1938	17. 05	60	59	58	81	81	80
1939	23. 05	56	55	54	81	79	80
1940	18. 05	52	51	51	88	86	85
1941	29. 05	55	54	52	85	83	85
1942	26. 05	58	57	57	95	95	95
1943	19. 05	53	51	52	94	93	94
1944	1. 06	54	52	—	90	87	—
1945	22. 05	56	51	52	82	83	83
1946	23. 05	48	48	46	80	78	79
1947	19. 05	47	46	46	81	79	82
1948	4. 05	56	54	—	95	93	—
11 a. keskm.		54	52	51	85	83	84
13 a. keskm.		54	52	—	86	84	—

Kuldodra kasvuaja keskmine pikkus on ühe päeva võrra lühem, s. o. 84 päeva, kõikudes 77—95 päeva vahel. Jõgeva 453 keskmine kasvuage on paari päeva võrra Maja omast lühem, nimelt 83 päeva, kõikudes 76 ja 95 vahel.

Kasvujärk külvist loomiseni on Majal 54 päeva, seega kolm päeva pikem kui Kuldodral (51 p.) ja kaks päeva pikem kui Jõgeva 453-l (52 p.). Kasvujärk loomisest küpsuseni on Majal ja Jõgeva 453-l — kummalgi 31 päeva, Kuldodral aga paari päeva võrra pikem (33 päeva).

Kõigi katsetest ja tootmisest saadud andmete järgi on Maja kasvuaja pikkus lühidavõitu, märksa lühem kui varemkasvatatud sortidel Printsess, Chevalier jt. Kasvuage on praegu võrdne Kuldodraga. Kasvuaja pikkus ei ole ka varem olnud takistuseks meil Kuldodra ja ka Maja kasvatamisel.

III. Seisukindlus ja vastupanu haigustele.

Kõige seisukindlam seni Jõgeval võrdluses olnud odrasortidest on Abedi Kenia, mis on Maja sõsarsort. Viiepäevase kava järgi hinnates jääb Maja seisukindluselt veerand punkti võrra Keniast maha. Kui Kenial on seisukindlus aastate keskmiselt märgitud 5, siis on Majal umbes 5—. Jõgeval saadud 11 a. keskmised seisukindluse hindamise andmed on toodud tab. 2.

Tabel 2. Seisukindlus Jõgeval.
5 — väga hea, 1 — halb (lamandunud).

Katse-aastad	Maja	Jõgeva 453	Kuldod.	Katse-aastad	Maja	Jõgeva 453	Kuldod.
1936	5—	5	5	1943	4=	3+	3+
1937	5—	5=	5—	1944	2	2	—
1938	5	5	5	1945	5	4—	5
1939	5	5	5	1946	5	5	5—
1940	5=	4+	5—	1947	5	5	5
1941	5	5—	5—	1948	5	5	—
1942	4—	2+	3=	11 a. k.	5—	4+	5=

Jõgeval on Majat seisukindluselt võrreldud Jõgeva 453 ja Kuldodraga. Keskmiste järgi on Maja seisukindlus nimetatud kolmest sordist olnud kõige parem — 5 —. Talle järgnevad Kuldoder — 5 = ja Jõgeva 453 — 4 +. Aastate järgi on seisukindluse hinnangunumbrid kõikunud: Majal 5 ja 4 vahel, Kuldodral 5 ja 3= vahel ning Jõgeva 453-l — 5 ja 2+ vahel.

Erilisi haigusi ei näi Majal esinevat. Nõgipead esineb nähtavasti harvem kui teistel sortidel.

IV. Terasaak.

Teraannilt on Maja väga hea sort. Ta ületab teraannilt kõik Eesti NSV-s võrdluses olnud odrasordid, olgu siis katsed korraldatud kas Jõgeval või Jõgeva aretuspunktides, Kuusikul, Raadil, Nõmmikul või Riikliku Sordikatsetamise Komisjoni võrdluspunktides.

Võrdlusandmeid on saadud Jõgeva 13 katsest 1936.—1948. a., Kehra 8 katsest 1937.—1947. a., Sangaste 6 katsest 1940.—1947. a., Raadi ja Nõmmiku 11 katsest 1936.—1948. a., Kuusiku 13 katsest 1935.—1947. a. ja Riikliku Sordikatsetuse Komisjoni 5 katsepunktist 1947. ja 1948. a. Peale selle on andmed ha-saakide kohta sovhooside suurtelt tootmispõldudelt. Andmed on toodud tabelites 3—9, Maja kõrvuti Kuldodraga või Kuldodra ning Jõgeva 453-ga, nimelt selle järgi, kus nad on olnud võrreldavate sortide hulgas. Nagu algul märgitud, on oder Jõgeva 453 varemkorraldatud odrasortide võrdluskatsetes olnud teraannilt ikka teisel või kolmandal kohal. Seega on ta võrdlemisi hea sort. Kuldotra on meil juba mitukümmend aastat kasvatatud ja ta on hästi tuntud üldsord, millega võib võrrelda teisi sorte.

Jõgeva Riikliku Sordiaretusjaama võrdluskatsetes puudus Kuldoder kahel aastal võrreldavate sortide hulgas. Seepärast on tabelis 3 toodud peale üksikkatsete andmete 11 aasta ja 13 aasta keskmised absoluut- ja suhtearvud.

Tabel 3. Tera- ja põhusaagid Jõgeval.

Katseaastad	Terasaak kg/ha-lt			Põhusaak ts/ha-lt		
	Maja	Jõgeva 453	Kuldod.	Maja	Jõgeva 453	Kuldod.
1936	2824	2427	2408	31,2	30,2	30,4
1937	1950	1707	1676	38,2	33,8	33,4
1938	3102	3399	3035	41,5	40,2	40,1
1939	2843	2523	2496	26,8	30,9	31,8
1940	4700	4476	4021	43,3	42,0	43,4
1941	2825	2855	2706	47,4	33,8	30,5
1942	4194	3917	3173	47,6	48,7	49,7
1943	4484	3982	4196	43,6	43,2	45,2
1944	3496	3242	—	—	—	—
1945	3058	2873	2802	38,3	40,7	33,6
1946	3075	3030	2965	40,9	46,7	45,4
1947	3108	2762	2412	32,1	34,8	29,3
1948	3817	3273	—	37,8	36,1	—
11 a. k.	3289	3086	2899	39,4	38,6	37,5
13 (12) a. k.	3346	3113	—	39,2	38,4	—
Kuldod. = 100						
11 a. k.	113,5	106,5	100,0	105,1	102,9	100,0
Jõgeva 453 = 100						
13 (12) a. k.	107,5	100,0	—	102,1	100,0	—

11 aasta keskmiselt annavad tabelis toodud sordid järgmisi hektari-saake (kg-des): Maja — 3289, Jõgeva 453 — 3086 ja Kuldoder — 2899. Tähendab, Maja ületas teraannilt Kuldodra 390 kg ehk 13,5% võrra ja Jõgeva 453 203 kg ehk 6,6% võrra. 13 aasta keskmiselt on Maja ha-lt andnud 3346 kg teri, Jõgeva 453 — 3113 kg. Seega andis Maja 233 kg ehk 7,5% võrra teri ha-lt rohkem kui Jõgeva 453. Üksikutel aastatel on ha-saak olnud väga kõikuv: Majal 1950 ja 4700 kg vahel, Jõgeva 453 1707 ja 4476 vahel ja Kuldodral 1676 ning 4196 kg vahel. Parem ha-saak oli sortide järgi 2,4—2,6 korda suurem madalamast, nõrgemast saagist. Kõrgeim saak Jõgeva katsetes on sortide järgi: Majal 4700 kg, Jõgeva 453-1 — 4476 kg ja Kuldodral — 4196 kg.

Kehra aretuspunktis saadi (tab. 4) kõrged ha-saagid: Maja andis 4297 kg ja Kuldoder 3770 kg ha-lt. Siin on saagi kõikuvus sortidel aastate järgi veelgi suurem kui Jõgeval.

Tabel 4. Terasaak Kehras kg/ha.

Katseaastad	Maja	Jõgeva 453	Kuldoder
1937	981	805	826
1938	3186	3296	2800
1939	3242	3169	2608
1940	3106	2550	2966
1942	4297	—	3770
1944	1968	—	2534
1946	2792	—	2178
1947	2720	—	2390
4 a. keskm.	2629	2455	2300
4 a. „ %	114,3	106,7	100,0
8 a. keskm.	2787	—	2509
8 a. „ %	111,1	—	100,0

Nii oli ha-saagi kõikuvus Majal 981—4297 kg ja Kuldodral 826—3770 kg. Seega oli kõrgeim saak kuni 4,5 korda suurem kui madalaim saak. Aastate keskmiselt andis Maja 2787 kg ja Kuldoder 2509 kg ha-lt. Tähendab, Maja andis Kehras 278 kg ehk 11,1% võrra suurema saagi kui Kuldoder.

Sangaste aretuspunktis andis Maja (tab. 5) 6 aasta keskmiselt 2357 kg ha-lt ja Jõgeva 453 — 2189 kg.

Vahe 168 kg ehk 7,7% on Maja kasuks. Saagi kõikuvus aastate järgi on Majal 942—3852 kg ja Jõgeva 453-1 912—3676 kg. Seega on kõrgeima ja madalaima saagi vahe 4-kordne.

Tabel 5. Terasaak Sangastes kg/ha.

Katseaastad	Maja	Jõgeva 453	Kuldoder
1940	2407	2282	2117
1942	3852	3676	3426
1943	3380	3000	2926
1945	1952	1942	—
1946	1610	1313	—
1947	942	912	—
3 a. keskm.	3213	2986	2823
3 a. „ %	113,8	105,8	100,0
6 a. keskm.	2357	2189	—
6 a. „ %	107,7	100	—

Tartu Riikliku Ülikooli Raadi ja Nõmmiku katsepõldudel on ha-saadid (tab. 6) kõikunud Majal 1409 ja 4177 kg vahel, Jõgeva 453-l 1564 ja 3545 vahel, Kuldodral aga 953 ja 3355 kg vahel. Kõrgeim saak on Raadi ja Nõmmiku katsepõldudel kasvatatavatel sortidel 2,3—3,5 korda suurem kui madalaim saak.

Tabel 6. Tera- ja põhusaadid Raadil ning Nõmmikul.

Katseaastad	Terasaak kg ha-lt			Põhusaak ts. ha-lt		
	Maja	Jõgeva 453	Kuldod.	Maja	Jõgeva 453	Kuldod.
1936	2933	2605	2597	36,0	35,3	31,8
1937	2205	1906	2009	32,2	29,0	32,1
1938	3246	2934	2836	38,3	34,6	42,5
1939	2581	2201	2183	18,1	19,2	19,2
1940	2850	2520	2495	28,2	25,2	23,7
1941	1409	1564	953	20,7	18,9	13,3
1942	3736	3360	3010	42,2	51,4	41,2
1943	4177	3369	3355	48,5	37,1	39,2
1946	3544	3303	3353	32,8	35,3	33,5
1947	3123	3361	3001	32,8	35,6	29,4
1948	3581	3545	3178	37,6	37,6	39,4
Keskm. kg, ts.	3035	2788	2634	33,4	32,7	31,4
„ %	115,2	105,8	100,0	106,4	104,1	100,0

Aastate keskmiselt andsid Raadi ja Nõmmiku katsepõldudel ha-saake: Maja 3035 kg, Jõgeva 453 2788 kg ja Kuldoder 2634 kg. Järelikult andsid Kuldodrast ha-lt rohkem terasaaki: Maja 401 kg ehk 15,2% ja Jõgeva 453 154 kg ehk 5,8%.

Teaduste Akadeemia Põllumajanduse Instituudi Kuusiku Filiaalis 13 aastat kestnud odrasortide võrdluskatses

(tab. 7) oli Maja terasaak 2045 kg ja Kuldodral 1837 kg ha-lt. Seega on Maja Kuusikul aastate keskmiselt andnud 208 kg ehk 11,4% võrra Kuldodrast suurema ha-saagi.

Tabel 7. Tera- ja põhusaagid Kuusikul.

Katseaastad	Terasaak kg ha-lt		Põhusaak ts. ha-lt	
	Maja	Kuldoder	Maja	Kuldoder
1935	1382	1280	16,2	15,7
1936	1778	1611	20,7	20,4
1937	665	511	12,6	9,3
1938	2179	2078	26,4	26,1
1939	1600	1945	19,9	20,5
1940	2963	2625	22,3	23,5
1941	1349	995	15,4	13,8
1942	3839	3416	37,2	36,9
1943	1828	1628	16,9	16,5
1944	1888	1753	19,1	19,4
1945	2218	2106	22,1	20,9
1946	2898	2627	24,8	26,2
1947	2001	1751	23,8	21,2
13 a. keskm.	2045,2	1836,6	21,3	20,8
13 a. „ %	111,4	100,0	102,6	100,0

Üksikuil katseaastail on ha-saagid kõikunud Majal 665 ja 3839 kg ning Kuldodral 511 ja 3416 kg vahel. Kõrgeim saak on seega sortide järgi 6,0—6,5 korda suurem madalaimast saagist.

Riikliku Sordikatsetuse Komisjoni 5 võrdluspunkti 1947. ja 1948. a. andmed on toodud tab. 8. Peale paari juhtumi ületas Maja teraannilt alati niihästi Jõgeva 453 kui ka Kuldodra. Saakide vahe ulatub kuni 600 kg ha-lt Maja kasuks.

Tabel 8. Terasaagid Riikliku Sordikatsetuse Komisjoni võrdluspunktidest.

	Maja			Jõgeva 453			Kuldoder		
	1947	1948	2 a. k.	1947	1948	2 a. k.	1947	1948	2 a. k.
Rae punkt	3750	2340	3045	3130	2440	2785	—	1980	—
Saare punkt	—	2250	—	—	1810	—	—	1300	—
Vao punkt	2320	1190	1755	2320	1040	1680	1800	1230	—
Viljandi punkt	1580	3580	2580	1790	3410	2600	—	3370	—
Lasva (liivsavimuld)	1130	3000	2065	1000	2800	1900	950	2880	—
Lasva (saviliivmuld)	—	2580	—	—	2510	—	—	—	—
5 punkti keskm.		2472			2300			2152	

Sovhooside Ministeeriumilt saadud andmed 1947. ja 1948. a. sovhooside tootmispõldude kõrgemate ha-saakide kohta on toodud tab. 9.

Tabel 9. Kõrgemad terasaagid sovhooside tootmispõldudel.

		1947. aastal		1948. aastal	
Maja teraanilt	I kohal	Peningil	— 2710 kg/ha	Kostiveres	— 4020 kg/ha
	II „	Kostiveres	— 2606 „	Kehras	— 3010 „
	III „	Kehras	— 2604 „	Udevas	— 2710 „
Jõgeva 453 teraanilt	I „	Käravetes	— 2160 „	Triigis	— 2410 „
	II „	Habajal	— 1843 „	Põdrangus	— 2140 „
	III „	Pärnjõel	— 1370 „	Alatskivil	— 2080 „
Jõgeva 707 teraanilt	I „	Tammistes	— 2962 „	Ülenurmel	— 3230 „
	II „	Viisus	— 2903 „	Tormas	— 3150 „
	III „	Ülenurmel	— 2717 „	Tammistes	— 3100 „

Kummalgi aastal on igast sordikasvatajast sovhoosist toodud kolm, kes sel aastal said kõrgemad odra ha-saagid. Kuigi need andmed pole võrreldavad, näitavad nad siiski, et Maja kõrgemad ha-saagid on ikka suuremad kui teistel sortidel, näiteks suuremad kui Jõgeva 453-l.

Kokku võttes kõiki neid terasaagi andmeid, mis pärinevad Jõgeva, Kuusiku, Raadi ja Nõmmiku, Sordikatsetuse Komisjoni ja teistelt katsepõldudel, võib öelda, et Maja on, välja arvatud üksikud juhtumid, alati tulnud teraanilt esikohale ja ületanud teised paremad odrasordid isegi kuni 500—600-kg-se enamsaagiga. Oli aeg, kus Kuldoder oli meil parim odrasort, siis tuli Danubia, ületades Kuldodra, seejärel ületas Jõgeva 453 Danubia ja nüüd püsib Maja meil juba 13—14 aastat odrasortide võrdluskatsetes ja ka tootmises ha-saagilt esikohal, mistõttu võib õigusega öelda, et Maja on parimaid odrasorte Eesti NSV-s.

V. Põhusaak.

Põhusaagi andmeid on ainult Jõgeva, Raadi ja Nõmmiku ning Kuusiku katsetest (vt. tabelid 3, 6 ja 7). Majal on võrdlemisi lühike kõrs. Et ta aga hästi võrsus, siis on tal tihe kõrte seis ja ta annab keskmise põhusaagi. Jõgeva katseandmeil on võrdluseks toodud sortidel põhusaagid 11 a. keskmiselt (tab. 3) järgmised: Majal 39,4, Jõgeva 453-l 38,6 ja Kuldodral 37,5 ts. ha-lt. Maja annab Jõgeva andmeil ha-lt 1,9 ts. ehk 5,1% rohkem põhku kui Kuldoder ja 0,8 ts. ehk 2,1% rohkem kui Jõgeva 453. Kõrgeim põhusaak ha-lt on 47,6 ts., madalaim 26,8 ts.

Raadil ja Nõmmikul on 11 aasta keskmiselt (tab. 6) andnud põhku: Maja — 33,4, Jõgeva 453 — 32,7 ja Kuldoder — 31,4 ts. ha-lt. Aastate järgi kõikus põhusaak: Majal 18,1—48,5 ts. vahel, Jõgeva 453-l 18,9—51,4 ts. vahel ja Kuldodral 13,3—42,5 ts. vahel. Maja andis ha-lt 2,0 ts. ehk 6,1% võrra rohkem põhku kui Kuldoder ja 0,7 ts. ehk 1,1% võrra rohkem kui Jõgeva 453.

Kuusiku 13 katse keskmistel andmetel (tab. 7) andis Maja ha-lt 21,3 ts. põhku, kõikuvusega katseaastate järgi 12,6—37,2 ts. Samal ajal andis Kuldoder 20,8 ts., kõikuvusega 9,3—36,9 ts. Seega andis Maja Kuldodrast 0,5 ts. ehk 2,6% rohkem põhku.

Kokku võttes võib öelda, et Maja ületab Kuldodra põhuannilt paari tsentneri ehk 5—6% võrra, Jõgeva 453-ga on ta põhuannilt peaaegu võrdne.

VI. 1000 tera kaal.

Odrasortide võrdluskatsete saaki on väärtuselt mitmeti hinnatud: 1000 tera ja hektoliitri kaalult, tera jahususelt, kesta rohkuselt, üldproteiini- ning tärglisesisalduselt. Kõige rohkem on saaki väärtuselt hinnatud Jõgeval, mujal vähem. 1000 tera kaalult kuulub Maja nagu ta sõsarsordidki keskmiste odrasortide hulka.

Tabel 10. 1000 tera ja hektoliitri kaal Jõgeval.

Katseaastad	1000 tera kaal g			Hektoliitri kaal kg		
	Maja	Jõgeva 453	Kuldoder	Maja	Jõgeva 453	Kuldoder
1936	47,8	44,1	43,6	70,6	68,3	70,6
1937	42,4	39,9	41,1	65,6	62,8	64,8
1938	39,2	41,1	36,9	68,3	68,1	69,1
1939	44,2	45,5	42,7	71,4	69,4	71,3
1940	47,4	48,1	44,6	69,8	67,8	70,6
1941	47,9	46,8	46,3	68,6	67,3	67,3
1942	48,3	50,6	42,6	63,3	65,7	68,5
1943	43,2	46,2	43,0	68,5	68,1	69,4
1944	42,1	47,7	—	68,1	66,1	—
1945	43,3	43,9	40,1	65,9	65,9	70,0
1946	47,7	46,2	43,3	67,1	66,5	67,5
1947	52,6	52,2	48,7	71,6	71,2	70,0
1948	50,3	49,1	—	—	—	—
11 a. keskm.	45,8	45,9	43,0	68,2	67,4	69,0
13 a. keskm.	45,9	46,3	—	68,2	67,3	—

Jõgeva 11 katse keskmistel andmetel (tab. 10) on Maja 1000 tera kaal 45,8 g, Jõgeva 453-l 45,9 g ja Kuldodral 43,0 g. Aastate jooksul on 1000

tera kaal kõikunud Majal 39,2—52,6 g vahel, Jõgeva 453-1 39,9—52,2 g ja Kuldodral 36,9—48,7 g vahel.

Tabel 11. 1000 tera kaal g Raadil ja Nõmmikul.

Katse-aastad	Maja	Jõgeva 453	Kuldoder	Katse-aastad	Maja	Jõgeva 453	Kuldoder
1936	44,2	47,4	43,5	1942	47,7	47,7	43,2
1937	44,8	48,0	42,6	1943	46,5	46,6	40,4
1938	33,2	37,0	32,8	1946	49,7	51,1	45,6
1939	42,6	43,2	42,9	1947	47,3	47,3	45,8
1940	40,9	40,6	37,8	1948	49,9	48,1	48,9
1941	37,1	37,8	36,7	keskm.	44,0	45,0	41,8

Raadil ja Nõmmikul saadud (tab. 11) 1000 tera kaal 11 aasta keskmiselt on Majal 44,0 g, kõikuvus 33,2—49,9 g, Jõgeva 453-1 45,0 g, kõikuvus 37,0—51,1 g ja Kuldodral 41,8 g, kõikuvus 32,8—48,9 g.

VII. Mahukaal.

Maja mahukaal on kaunis raske, raskem kui ta sõsarsortidel. Jõgeva Riikliku Sordiaretusjaama 10 a. keskmiste järgi (tab. 10) kaalub hektoliiter teri: Majal 68,2 kg, kõikuvusega 63,3—71,6 kg vahel, Jõgeva 453-1 67,4 kg, kõikuvusega 62,8—71,2 kg vahel, ja Kuldodral 69,0 kg, kõikuvusega 64,8—71,3 kg vahel.

Nõmmiku 3 katse keskmistel andmetel (tab. 12) kaalub hektoliiter teri Majal 66,8 kg, Jõgeva 453-1 63,8 kg ja Kuldodral 67,6 kg.

Tabel 12. Hektoliitri kaal kg ja tera jahususe % Nõmmikul.

Katse-aastad	Hektoliitri kaal kg			Tera jahususe %		
	Maja	Jõgeva 453	Kuldod.	Maja	Jõgeva 453	Kuldod.
1946	68,6	64,8	70,2	27,9	42,6	42,1
1947	67,1	66,5	67,8	33,0	34,2	29,2
1948	64,6	60,0	64,7	52,0	68,4	35,4
Keskm.	66,8	63,8	67,6	37,6	48,3	35,6

Kokku võttes võib mainida, et Maja hektoliitri kaal on ligi 1 kg võrra kergem kui Kuldodral ja 1—3 kg võrra raskem kui Jõgeva 453-1.

VIII. Kest.

Kestaprotsendilt kuulub Maja keskmiste sortide hulka.

Tabel 15. Kesta-% Jõgeval.

Katse-aastad	Maja	Jõgeva 453	Kuldoder	Katse-aastad	Maja	Jõgeva 453	Kuldoder
1937	8,94	9,21	9,06	1943	8,24	8,27	8,09
1938	8,51	9,83	8,73	1944	8,50	8,85	—
1939	8,96	9,04	7,71	1945	9,03	8,98	8,99
1940	8,10	8,24	7,70	1946	8,18	9,30	8,50
1941	9,48	10,08	9,42	1947	9,50	10,12	8,20
1942	9,31	9,39	9,35	10 a. k.	8,83	9,25	8,58

Jõgeva 10 a. keskmiste katseandmete (tab. 13) järgi on kestaprotsent: Majal 8,83, kõikuvus 8,10—9,48, Jõgeva 453-l 9,25, kõikuvus 8,24—10,12 ja Kuldodral 8,58, kõikuvus 7,70—9,06. Majal on kestaprotsent natuke suurem kui Kuldodral, aga ligi poole protsendi võrra madalam kui Jõgeva 453-l.

IX. Tera jahusus.

Odrasortide võrdluskatsete saagi väärtuse hindamisel on tera jahusust määratud Jõgeval ja Nõmmikul. Jahusem tera on tärgliserikkam.

Tabel 14. Tera jahususe % Jõgeval.

Katse-aastad	Maja	Jõgeva 453	Kuldoder	Katse-aastad	Maja	Jõgeva 453	Kuldoder
1936	70,4	91,5	63,2	1942	49,5	49,5	49,5
1937	69,8	80,6	52,1	1943	51,0	52,0	50,5
1938	56,8	73,0	52,0	1946	52,3	53,0	56,8
1939	53,0	66,4	50,2	1947	47,0	41,3	44,6
1940	58,0	59,0	54,0				
1941	44,8	44,0	46,0	10 a. keskm.	55,3	61,0	51,9

Jõgeva andmeil (tab. 14) on 10 a. keskmiste järgi jahususeprotsent: Majal 55,3, kõikuvusega 44,8—70,4, Jõgeva 453-l 61,0, kõikuvusega 41,3—91,5, ja Kuldodral 51,9, kõikuvusega 44,6—63,2. Nõmmiku andmeil (tab. 12) on tera jahususe protsent Majal 37,6, Jõgeva 453-l 48,3 ja Kuldodral 35,6.

Seega seisab Maja tera jahususelt Kuldodra ja Jõgeva 453 vahepeal, olles Kuldodrast natuke kõrgem, kuid Jõgeva 453 terast 5—10% võrra madalam.

X. Üldproteiini- ja tärklikesisaldus.

Üldproteiini rohkus on tarvilik söögi-, sööda- ja piiritusetööstuse odras, vähemnõutav aga õlleodras.

Tabel 15. Tera üldproteiini- ja tärklikesisaldus Jõgeval.

Katse-aastad	Üldproteiiniprotsent			Tärkliiseprotsent		
	Maja	Jõgeva 453	Kuldoder	Maja	Jõgeva 453	Kuldoder
1937	11,18	11,63	12,83	56,59	55,81	56,91
1938	9,86	10,67	10,94	63,93	60,65	62,47
1939	10,49	10,89	10,38	66,21	61,15	60,83
1940	10,37	11,46	11,52	66,95	65,86	66,39
1941	12,18	12,78	13,78	65,34	66,81	63,25
1942	10,44	11,67	13,31	60,19	61,67	61,69
1943	9,57	9,96	11,36	64,33	63,05	63,24
1944	11,58	12,06	—	66,77	61,76	—
1945	12,25	11,01	13,49	66,37	63,25	65,97
1946	10,30	10,42	10,40	66,64	70,10	66,43
1947	11,82	13,00	11,52	62,78	64,55	64,98
10 a. keskm.	10,85	11,35	11,95	63,93	63,29	63,22
11 a. „	10,91	11,41	—	64,19	63,15	—

Tabelis 15 on toodud Maja ja kahe teise odrasordi üldproteiinisalduse andmed 11 katsesaagi analüüsi kohta. Majal on üldproteiinisaldus kõige madalam — 10 aasta keskmiselt 10,85%, kõikumusega 9,57—12,25, Jõgeva 453-l poole protsendi võrra suurem — 11,35%, kõikumusega 9,36—13,00, ja Kuldodral 1,1% võrra suurem kui Majal — 11,95%, kõikumusega 10,38—13,78.

Tärglist sisaldab Maja (tab. 15) natuke rohkem kui teised sordid ja on seega üldproteiini- ja tärklikesisalduse järgi otsustades hea õlleoder, iga- tahes parem siinnimetatud sortidest.

XI. Kokkuvõte.

Odrasort Maja on Taanis Abedi katsejaamas Kuldodra ja Binderi ristlusjärglaskonnast aretatud ja 1934. a. müügile lastud. Eestis on Maja võrreldavate odrasortide hulgas juba 1935. a. kõigis katseasutistes. Jõgeva Riiklikus Sordiaretusjaamas alustati sordiparandusega 1940. a.

Kasvuaja pikkus on Majal lühidavõitu, keskmiselt 85 päeva, olles üldiselt ühe päeva võrra pikem kui Kuldodral ja kahe päeva võrra pikem kui Jõgeva 453-l.

Seisukindlus on Majal võrdlemisi hea (5—), parem kui Kuldodral (5=) ja Jõgeva 453-1 (4+). Haigusi (nõgipea) näib Majal esinevat vähem kui teistel.

Teraannilt on Maja peaaegu alati ja kõikjal nii katsetes kui ka tootmisoludes tulnud esikohale ja ületanud teraannilt teised paremad sordid isegi kuni 500—600 kg võrra, nii et Majat võib õigusega nimetada üheks parimaks odrasordiks Eesti NSV-s.

Põhku annab Maja Kuldodrast 0,5—2,0 ts. ehk 2,5—6,0% võrra rohkem, Jõgeva 453-ga aga peaaegu võrdselt.

1000 tera kaal on Majal 2—3 g võrra raskem Kuldodrast ja peaaegu võrdne Jõgeva 453 omaga.

Hektoliiter teri kaalub Majal 1 kg võrra vähem Kuldodrast ja 1—3 kg võrra rohkem Jõgeva 453 omast.

Kesta on Majal natuke rohkem kui Kuldodral ja ligi poole protsendi võrra vähem kui Jõgeva 453-1.

Maja tera on jahususe poolest Kuldodra ja Jõgeva 453 vahepealne, olles esimesest natuke kõrgem ja viimasest 5—10% võrra madalam.

Arvestades Maja madalat üldproteiini- ja kõrget tärklisesisaldust ning teisi häid omadusi, tuleb teda tunnustada heaks (õlle-) odrasordiks.

Мая — один из лучших сортов ячменя в ЭССР.

Ячмень Мая был выведен на опытной станции Абэд в Дании путём скрещивания сортов Золотой и Биндер и выпущен на рынок в 1934 году. Во всех опытных учреждениях ЭССР Мая находится в числе сравниваемых сортов, уже начиная с 1935 года. К улучшению сорта Мая на Йыгеваской Госселекстанции было приступлено в 1940 году.

Теперь, после десятилетних работ по улучшению этого сорта, причём с 1946 года его элитные семена выращиваются по схеме акад. Т. Д. Лысенко, и в настоящее время поступают впервые в размножение, имея также ввиду, что на основании полученных до сих пор данных сорт Мая Советским Минсельхозом ЭССР признан предварительно основным сортом в ЭССР, мы публикуем результаты опытов за 1935—1948 гг.

Длина вегетационного периода (табл. 1) сорта Мая ниже средней, в среднем 85 дней, т. е. в среднем на один день больше, чем у Золотого, и на два дня больше, чем у Йыгева 453.

Неполегаемость (табл. 2) у сорта Мая сравнительно хорошая (5—), во всяком случае лучшая, чем у Золотого (5=) и Йыгева 453 (4+). Проявление болезней (головни) у Мая, повидимому, слабее, чем у других сортов.

По урожаю зерна (табл. 3—9) сорт Мая всегда и всюду в опытах и в производстве превышал другие сорта даже на 500—700 кг с га, и таким образом Мая является фактически лучшим сортом ячменя в ЭССР. В других республиках Союза сорт Мая сравнительно редко входил в число испытываемых сортов, занимая в этом случае по урожаю зерна первые места. Так, в Латвийской ССР Мая по урожаю зерна превышал другие сорта — Золотой и Биндер — на 200—500 кг/га, или на 6—20%.

Соломы (табл. 6 и 7) Мая дает на 0,5—2 ц/га или 2,5—6,0% больше, чем Золотой, а с сортом Йыгева 453 в почти равном количестве.

Абсолютный вес 1000 зёрен (табл. 10 и 11) сорта Мая на 2—3 г выше, чем у Золотого, и почти равен таковому сорту Йыгева 453.

Объёмный вес (табл. 10 и 12) сорта Мая на 1 кг ниже, чем у Золотого, и на 1—3 кг выше, чем у Йыгева 453.

Плётки (табл. 13) у Мая немного больше, чем у Золотого, и почти на один процент меньше, чем у Йыгева 453.

По мучнистости зерна (табл. 12) Мая является промежуточным сортом между Золотым и Йыгева 453, немного превышая первый и уступая второму на 5—10%.

Учитывая низкое содержание сырого протеина (табл. 15) и высокое содержание крахмала (табл. 15), как и другие положительные качества сорта Мая, его следует считать хорошим сортом (пивоваренного) ячменя до тех пор, пока два новых перспективных сорта Иыгеваской Госселекстанции (01102 и 01104), до сих пор превышавшие по урожаю зерна сорт Мая, не поступят в производство.

Sisukord.

	Lk.
Sissejuhatuseks	3
I. Odrasordi Maja kirjeldus ja iseloomustus	5
1. Aretaja poolt kahele sõsarsordile — Keniale ja Majale antud iseloomustus	5
2. Maja iseloomustus 1947. a. ilmunud seemnepõldude tunnustajate käsi- raamatu järgi	8
3. Maja iseloomustus Jõgeva Riikliku Sordiaretusjaama andmeil	8
II. Maja kasvuaja pikkus	9
III. Seisukindlus ja vastupanu haigustele	10
IV. Terasaak	11
V. Põhusaak	15
VI. 1000 tera kaal	16
VII. Mahukaal	17
VIII. Kest	18
IX. Tera jahusus	18
X. Üldproteiini- ja tärkliisesisaldus	19
XI. Kokkuvõte	19
Мая — один из лучших сортов ячменя в ЭССР	21

Vastutav toimetaja

J. Loosalu.

Tehniline toimetaja

H. Seletus.

Ladumisele antud 3. III 1949. Trükimisele antud 16. IV 49. Paberi kaust 67×95, ¹/₁₆. Trükipoognaid 1¹/₂. Autoripoognaid 1,25. Arvestuspoognaid 1,27. MB 00200. Laotihedus trpg. 45800. Tiraaž 1500. Trükikoja tellimus nr. 531. Trükikoda „Tartu Kommunist“, Tartu, Ülikooli 21/23.

Hind rbl. 2.—

М. Пиль, Мая один из лучших сортов ячменя в ЭССР.

На эстонском языке.

Эгосиздат „Научная Литература“,
Тарту.

Rbl. 2.—

A-17820

TÜ RAAMATUKOGU



1 0300 00483668 2

49 536